

7. Přílohy

Příloha 1

Další ukázka z fotografické tvorby S. T. Kondrotase (zdroj: www.lastreetphoto.com,
www.art.com, www.culture.lt):

Příloha 2

Překlad povídky *Kolekcionierius*⁸⁵:

Sběratel

Pozorujíce svět a lidi pomalu jsem se přesvědčoval, že když někoho litujeme, máme k ní egoistické příčiny. Až na výjimky je tomu tak vždycky. Představme si následující situaci. Ocitnete se na nějakém pohřbu. Podzim, povadlé astry, rakev, díra v zemi, promrzlí lidé v černých oblecích a nepříjemná atmosféra. Stojíte za zády druhých, trochu dál, protože nepatříte do kruhu nejbližších od nebožtíka a přišli jste jen čistě ze zdvořilosti, poněvadž jste znal zemřelého jen málo. Takže máte skvělou příležitost se na všechno dívat a nezaujatě hodnotit. Rakev je spouštěna do země, hraje smutná pohřební hudba. A co ještě slyšíte kromě té hudby? Pláč vdovy:

- Ach, jak já budu bez něho žít?! Můj jediný, můj nejdražší!

A tak dále a tak dále. Cítíte to? JÁ, MNĚ... Nikdo, téměř nikdo, nepláče kvůli tomu, že zemřel člověk a že JEMU je nepříjemné být mrtvým. Ne. Jenom „JÁ bez něho nemůžu!“, „MY to nepřežijeme!“ a podobně. A nebude Vám po tom všem divné se dívat na člověka plakajícího u hrobu a nespátřit v jeho slzách nic víc, než starost o sebe? Tak to je.

Když se proberete svými city, přijdete na to, všichni jsme si podobní, i vy, i já. Hned bude lehčí pochopit, proč nemám rád nemocné. Je mi zatěžko navštěvovat dokonce i ty, mně nejbližší, nemocné lidi, protože mě trápí pocit, že jim musím pomoci, dokonce je snad i vyléčit a co je nejhorší, že jen já to můžu udělat.

Na jaře v šedesátém šestém náhle onemocněl blízký přítel, který žil sám, neměl ani rodinu, ani příbuzné, kteří by mu mohli posloužit. K mému neštěstí (nebo štěstí?) nás tolik spojovalo, že jsem nakonec já nemocného krmil, myl a staral se o něho. Vzhledem k tomu, že byl rozumný člověk a také znal můj vztah k nemocným, nepožadoval po mě sedět u jeho lůžka, když jsem nebyl přímo zapotřebí, a bavil ho veselými historkami a utěšovat ho. Přesto všechno jsem byl i tak přinucen pohybovat se někde poblíž, aby mě v případě nutnosti mohl rychle zavolat. Když jsem tímto způsobem trávil čas, občas jsem z nudy chtě nechtě přečetl

---

⁸⁵ Překládala jsem spíš volně, ne vždy by doslovný překlad dával smysl. Pro lepší pochopení jsem například pro českého čtenáře místo do kombinéz oblékla stěhováky do montérek apod. Kromě své vlastní slovní zásoby jsem pro překlad použila tyto slovníky:

- Čekų-lietuvių, lietuvių-čekų kalbų žodynas, Arnoldas Piročkinas, Leidykla „Žodynas“, Vilnius, 2004

- Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, redaktorių kolegija, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, Vilnius, 2004

- Frazeologijos žodynas, redaktorių kolegija, redagavo Jonas Paulauskas, Lietuvių kalbos institutas, Vilnius, 2001

celé noviny, neboť v celém domě nebylo nic jiného, než technická literatura a ta pro mě není zrovna zajímavá, popravdě řečeno, moc ji nerozumím.

Jednoho rána, když jsem odnesl přítelovi snídani, seděl jsem a prohlížel jsem si stránku s inzeráty v jedněch novinách. Mezi různými inzeráty, které mě informovali, že se prodává černý pudl, přívěs na motocykl, nábytek do ložnice nebo že rád odkoupí plechovou garáž nebo dětský kočárek, se objevil jeden, který jsem nejdřív jen tak přelétl očima, ale potom jsem se k němu vrátil a přečetl si ho pozorněji, protože se mi zdálo, že je tam tisková chyba. Inzerát zněl takto:

Prodám sbírku. Západy slunce.

Kontaktní adresa:.....do 19 hod

Nejdříve jsem si myslel, že slova „Západy slunce“ znamenají adresu, na kterou se mají kupující obracet. Například U Západu slunce nebo Náměstí Západu slunce. Avšak níže, na druhém řáku byla napsaná jiná ulice. Nerozuměl jsem tomu. Co to všechno znamená? Co je to za sbírku a kdo tam mohl dát západy slunců? Tehdy jsem si s tím dlouho hlavu nelámal. Inzerát jsem vytrhl a dal do kapsy. Jen tak. Neměl jsem v úmyslu se k němu někdy vracet. Tak jak si lidé nevědomky dávají do kapsy kamínky podivného tvaru, ačkoliv ho nikdy nebudou potřebovat.

Uteklo několik měsíců. Přítel se uzdravil a já jsem opět žil tak jako dříve. Byl pozdní podzim, když jsem se jednou, už si nevzpomenu, z jakého důvodu, ocitl v té části města, kde byla i ulice v adrese z inzerátu. Žádnou sbírku jsem nepotřeboval a sám jsem si říkal, že jen půjdu po té ulici a jen ze zajímavosti se podívám na ten dům, kde žije podavatel inzerátu.

Dům jsem našel snadno. Byla to dřevěná nevelká budova, základy a zdi byli z velkých kamenů. Bylo vidět, že je to staré stavení, neboť v mezerách u cementu rostl mech a tráva. Na ulici stálo nákladní auto a celý prostor mezi ním a domem byl zasypán útržky novin a obálkami starých časopisů. Čveřice mužů v tmavě šedých montérkách se snažilo pronést dveřmi masivní skříň. Naváděl je asi třicetiletý, vysoký, světlouhlavý muž. Mával rukama a přitom mu plandalo rozepnuté sako. Muž se smál a bavil se stěhováky.

Pár minut jsem stál a pozoroval jsem tu skupinu, než si mě všiml muž v saku. Přišel ke mně a zeptal se:

- Hledáte Grikonise?

Zazmatkoval jsem. Nevěděl jsem, co mám odpovědět, protože, popravdě, neznal jsem žádného Grikonise a celkově jsem nemohl říct, že vlastně někoho hledám. Muž mě zkoumavě

a pečlivě pozoroval. Nenápadně jsem zalovil rukou v kapse, vytáhl jsem útržek s inzerátem a podal jsem mu ho. Krátce pohlédl nejdřív na papírek a potom se znovu podíval na mě.

- Aha. To znamená, vy jste z těch...

Neměl jsem ani ponětí o „těch“.

- Abych řekl pravdu, ne, - řekl jsem.

Ale moje slova nebral na vědomí, stále jsem patřil k „těm“.

- Zemřel předminulý týden. Cítil, že brzy zemře, proto pospíchal s prodejem. Já jsem jeho syn, - podal mi ruku, podal jsem mu ji také. – Rozhodl jsem se prodat dům a všechnen nábytek. Vidíte, - mávnul rukou k stěhovákům. – Všechno jsme vystěhovali.

Vzal mě za loket:

- Pojdme dovnitř. Ukážu vám, kde to je. Bylo toho plné skříně, všechno jsme to nashromáždili do jednoho pokoje. Chtěl jsem to vyhodit, tak jsme to i připravili. Bylo to dobře uspořádáno. Nemyslel jsem si, že to bude někdo chtít. Můžete si to vzít. Peníze za to nechci. Stejně bych to jinak vyhodil. Jen si to co nejrychleji odvezte. Nejlépe ještě dnes.

Stále něco říkal, mluvil velmi rychle, nedovolil mi cokoliv říct. Náhle mi zmáčknul loket:

- Víte co? Už jsem to vymyslel. Naložíme to do auta a odvezeme to k vám. Nebojte se, vejdem se. V autě je ještě hodně místa. Je to poslední náklad'ák, co tu mám. Takhle to bude rychlejší.

Když mi tohle všechno povídal, vedl mě přes prázdné pokoje s otrhanými modrými a žlutými tapetami. Vonělo tam skořicí a mokřými pavučinami. Na podlaze byly viditelné stopy po dlouho stojícím zde nábytku. Muž otevřel dveře do malého pokoje s jedním širokým oknem:

- Tak tady to je.

Musím říct, že mě zklamalo to, co jsem uviděl. Neočekával jsem nic velkého, přesto jsem tak trochu doufal, že mě to nějak překvapí. Kdyby to byla alespoň nějaká sbírka, buď etikety z krabiček od sirek nebo alespoň knoflíky. Ale to, co bylo nahromaděno v pokoji, ani náhodou nepřipomínalo nějakou sbírku. Byly tam hromady zohýbaných plechovek od marmelády, ztmavlé a zahnědlé staré kartonové balíčky od náhražky kávy, láhve z černého skla (na jedné jsem přečetl: „Nápis <Pingvin>“) a zavařovací sklenice polepené tmavým papírem. Na některých byly přilepeny nějaké štítky, na některých nebylo nic, jenom zbytky lepidla dokazující, že tam štítek býval.

- Tak tady to je, - zopakoval muž, který mi stál za zády a rozhlížel se po pokoji přes mé rameno.

- Co?

- Západy slunce. Jo, ti lidé! – řekl nahlas. – Sebral i tuhle! – S nezájmem kopnul do jedné plechovky a ta se s rachotem skutálela na podlahu k ostatním. Podle zvuku to vypadalo, že je prázdná.

Určitě bylo vidět v mém obličejí zklamání, protože potom jsem slyšel:

- Otec si neustále stěžoval, že nemá dost nádob. Všichni sousedé to věděli a nosili každou použitou nádobku.

Stěhováci mezitím opatrně nosili a skládali plechovky a sklenice do nákladřáku, a já jsem musel stát a poslouchat tohoto neznámého muže. Všechno to haraburdí zabere čtvrtinu mého bytu. A kolik úsilí budu muset vynaložit, abych to zase vyhodil ven. Vždyť si nemůžu najmout stěhováky, aby mi vynášeli odpadky.

- Není toho málo, že? – řekl pyšně světlovlasý muž. – Ze začátku sbíral východy slunce, ale později se začal zajímat o západy. Víte, on totiž s tím vším začal docela pozdě, takže potom se kvůli času nemohl jednomu i druhému. A ani věk mu to nedovoloval. Sám určitě chápete, v létě vychází sluníčko velmi brzo a pro starého člověka je těžké vstávat za úsvitu.

Příjemnější pro něho byly západy slunce. Můžete si vzít úplně všechno, jestli chcete. Východy slunce jsou naskládány ve sklepě. Skoro všechny jsou bez štítků. A stejně je potřeba je někde dát. Pro mě by bylo výhodnější, kdybyste si vzal všechno. Podíval se mi do očí:

- Tak co?

Cítil jsem, jak červenám, ale nemohl jsem jinak.

- Ne, děkuji, - řekl jsem, - to není můj obor.

- No tak co?

Stěhováci skončili a my jsme došli k nákladřáku. Sedl jsem si vedle řidiče – musel jsem ukazovat cestu. Světlovlasý muž si vylezl na korbu. Za hodinu jsem byl ve svém bytě, sám, obklopen hromadou plechu, papíru a sklenic, tiše jsem si nadával a neměl jsem nejmenší tušení, co udělám s veškerým tím bohatstvím, které mi, jak by se dalo říct, spadlo z nebe.

Vzal jsem jednu nádobku, prohlídl a hodil zase nazpátek. Na jednom štítku bylo úhledným, zakulaceným, skoro až dětským písmem možné vyčíst „Žagarè, 1946, pavasaris.“ Zvedl jsem tu plechovku a zatřásl s ní. V jednu chvíli se mi zdálo, že něco uvnitř zaznělo, ale když jsem s ní znovu zatřásl, už jsem neslyšel nic. Obyčejná prázdná plechovka. Viděl jsem se v zrcadle, jak mám plechovku u ucha. Vypadal jsem hloupě.

Hluboce jsem si vzdychl, našel jsem nůž, otevřel jsem plechovku a zaklonil jsem se. Pokoj se naplnil stříbrným světlem. Věci se rozplynuly. Viděl jsem před sebou nebe a zapadající slunce. Cizí, neznámé místo ozářené červenými, bronzovými paprsky. Podobné jako jsou na stříbrné nádobě od plamínku na kamnech. Několik žlutavých porcelánových oblaků,

vznášející se nad horizontem, malinový sluneční kotouč na nebeském dně. Nebe, nahoře zelené jako čerstvá tráva s dolními kraji v barvě dozrávajících hrušek, která se rozkládá do takových zářících odlesků jako jsou i odlesky světla ve skleničce z křišťálu naplněné čajem. Nebe jasné a průzračné, ale přesto všechno bylo cítit jakousi únavu. Ale jen trochu.

Byl to západ slunce. Trval krátce, několik minut, než se slunce schovalo. Zavřel jsem plechovku a položil ji nazpátek na zem. Byl jsem v opojení, které by se dalo přirovnat požitku z kouření po dlouhé době bez cigarety.

Po půl hodině, když to ze mě opadlo, začal jsem prohlížet další štítky. Na všech byl datum, místo a roční období. Nic víc. Prohlédl jsem pár předválečných nádobek, tři nebo čtyři byly z období války, ale většina byla z posledních dvaceti let. Tak nějak jsem to poskládal a vyšel jsem z domu. Musel jsem se jít projít a vklidu o všem popřemýšlet.

Všechny plechovky se mi podařilo promítnout asi tak za měsíc. Víc jak deset za den se mi nikdy nepovedlo. Hlava se mi točila, ztrácel jsem ponětí, kdo jsem a kde jsem. Deset byla hranice, která se ani jednou nedalo překročit. O dost později jsem si určil pravidlo: neotvírat víc jak tři krabičky denně. Ale to už bylo příliš pozdě. Byl jsem jak pomínutý. Jako člověk, který skoro zemřel žízni na poušti a teď hltavě pije vodu, protože se bojí, že mu jí někdo vezme. Nemohl jsem přijít na to, proč jsem si dříve nevšímal západů slunce. A ještě něco: ten člověk, Grikonis, který to vše nasbíral, byl stále se mnou. Poznal jsem ho tak, jako znám i sebe. Ačkoliv byl mrtvý a pohřbený, spojilo nás pevné pouto – jaká si pevná zlatá nit. Dokonce nejpevnější ze všech těch, které mě spojovaly s ostatními. Dozvídal jsem se o něm z toho, jak byly západy sluncí vybírány a v jakých barvách, podobách a náladách. Některé západy se mi líbily méně, jiné více a v některých jsem viděl dokonalá díla. Všechno to mi pomohlo poznat Grikonise. Do té doby mě ani nenapadlo, že je možné poznat člověka podle toho, jaké západy slunce se mu líbí. Neznal jsem podrobnosti, ale mohl jsem tak prožívat jeho samotu, jako by byla moje (já sám jsem takový pocit nezažil), prožít jeho pocity a starosti, které ho už dávno opustily. Někdy jsem si promítal stejný západ několikrát, než jsem přišel na to, na co Grikonis zrovna myslel, když on sám se díval na tentýž západ. Žádné západy slunce nebyly náhodné. Všechny měly nějaký smysl. Bylo potřeba to vzít v úvahu. Po nějaké době jsem si vybral kolem dvaceti západů, na které jsem se znovu a znovu díval a pokaždé jsem nacházel nové nálady a pocity. Zbylé západy jsem si prohlížel jen zřídka, jen pro doplnění v případně nejasností v nějakém z těch dvaceti.

Svět se mi obohatil o novou, neviděnou hloubku a prostor. Jednoho dne jsem jel do toho domu, v kterém to všechno začalo, marně jsem doufal, že se mi podaří najít i východy slunce. Dveře mi dlouho nikdo neotvíral, už jsem se radoval, že tam nikdo nežije a že se mi zadaří.

Avšak dveře se otevřely a objevil se vrásčitý nedůvěřivý obličej stařeny. Řekl jsem, že jsem přítel dřívějšího vlastníka a dotázal jsem se, kde je pohřben. Ale stařena nevěděla. Hned jsem se zeptal, kde bydlí jeho syn. Tohle mi také nedokázala povědět. Neměl jsem skoro žádnou naději něco najít, zmínil jsem se ještě o východech slunce.

- Jaké východy slunce? - polekala se stařena.

- No... v plechovkách. Měly by být ve sklepě.

- Východy slunce v plechovkách? Ve sklepě? Blázen! – stařena mi zabouchla dveře před nosem a slyšel jsem, jak uvnitř hulákala: - Vysmívat se staré ženě! Tak to tedy ne! Zavolám policii! Já to tak nenechám! Otrávil mi kočku a teď si ze mě utahují! Chtějí mě odsud dostat! To ještě uvidíme! Všechny je dám k soudu!

A tak dále... Víckrát jsem tam nešel. S nadějí jsem vyzvídával u hlídače hřbitova, ale nic nevěděl. „Pohřbívá se hodně. Pamatuj si všechny“ a konec.

Už mi nestačilo to, co jsem měl. Zachtělo se mi mít něco svého. Něco ode mě. Stále častěji a častěji jsem o tom přemýšlel až jsem se nevědomky rozhodl. Přibalil jsem do kufru prázdné plechovky od čaje, vzal jsem si pár dní neplaceného volna a odjel jsem na místa, kde by mohly být hezké západy slunce. Vybral jsem si jezera na jihu Litvy, ačkoliv jsem tam nikdy předtím nebyl. Jezera se mi zamlouvaly už dřív. Tři dny bylo oblačno, ale čtvrtý den se udělalo hezky, k večeru jsem se připravil. Přiznám se, že jsem se obával, jestli se mi vůbec něco povede. A po pravdě, první pokusy byly nijaké, avšak brzy jsem pochopil, kde je chyba. Nestačí se jen dívat na zapadající se slunce, ale PROŽÍT HO. Všechny své pocity a myšlenky soustředit na jedno – na západ slunce. A v tom je to tajemství, protože ne do každého západu se můžeme tak vcítit. Další potíže – za jeden den můžeme vidět jen jeden západ slunce. A už se nikdy nebude opakovat. Takže žádné další pokusy nejsou možné. Buď se ti to povede nebo ne. A hotovo.

Od té doby uteklo patnáct let a můžu říct, že se moje naděje naplnily. Rok od roku jsem shromažďoval svoji sbírku, každý volný den jsem hledal západ slunce. Vybíral jsem, co si ponechám, co vyhodím, než se moje osobní sbírka stala hezkou, uspořádanou a celistvou. Skoro je možné říct, že jsem se stal jakýmsi virtuózem této neobyčejné věci. Jen co pohlédnu na západ slunce, hned vím, jakou má cenu, jestli se bude nebo nebude hodit do mé sbírky.

Už jsou to dva roky, co jsem v důchodu, takže sami chápete, že je nedaleko i můj vlastní západ, který uvidím jen jednou, avšak nebudu si ho moci dát do své sbírky. Teď stále jezdím a procházím se krajinou. Na některých místech mě už znají a děti mí nabízejí nosit plechovky. Oni nevědí, proč tu jsem, co mě přivádí do jejich okolí, ale možná jim to někdy vysvětlím. Možná jim to vysvětlím a povyprávím všechno, co vím o západech slunce a co vím o světě.

Pokaždé je pro mě těžší a těžší jít naložen svými západy, stejně jako bylo v dávných dobách těžko hubičům krys, kteří chodili po vesnicích a kterým se říkalo „maďaři“. Bylo to den ode dne horší. Možná přijde den, kdy také zatoužím prodat někomu svoji sbírku, nebo alespoň ji co nejrychleji daruji vhodnému člověku. Nediňte se tedy, když v novinách objevíte krátký inzerát:

Prodám sbírku. Západy slunce.

To budu já.